

Liuba PROCOPII

POSSIBILITĂȚI DE CONVERSIE A PARTICIPIULUI

Există multe situații în care un cuvânt pare să se înscrie, în dependență de cadrul semantic și de funcția lui sintactică, în mai multe părți de vorbire. E vorba de omonimele lexico-gramaticale realizate prin schimbarea valorii (categoriei sau funcției) gramaticale, adică de derivarea improprie, ori de conversiune. În ultimele decenii a crescut simțitor interesul față de conversie atât în lingvistica română, cât și în cea de peste hotare.

Conversie (lat. *conversio* – „prefacere, transformare”, fr., engl. *conversion*) – transferarea unui cuvânt în altă clasă lexico-gramatică, schimbarea valorii sale lexicale și gramaticale (a caracteristicilor lexicale, morfologice și sintactice); trecerea unui cuvânt de la o clasă de cuvinte la alta prin modificarea (sau nemodificarea) formei, sensului, prin schimbarea clasei morfologice și a funcțiilor sintactice. Este unul dintre cele trei mijloace (modalități) interne de formare a cuvintelor în limba română (alături de derivare și compunere)” [10, p. 83]. După părerea lui N. Corlăteanu, această modalitate, și anume „procedul morfologico-sintactic, când un cuvânt trece dintr-o clasă morfologică în alta asumându-și funcțiile ei”, capătă în ultimii ani amploare și o explorare intensivă [2, p. 198].

1. Adjectivarea participiilor

„Trecerea unui cuvânt de la o parte de vorbire la alta se face prin modificarea comportării lui gramaticale pe fondul aceluiași sens lexical; cuvântul își însușește caracteristicile morfologice și sintactice ale părții de vorbire la care trece. Orice parte de vorbire care se substantivizează, de exemplu, un adjectiv, un pronume, o formă verbală, poate căpăta articol, se poate declina sau poate primi determinative adjectivale și poate îndeplini funcții sintactice specifice substantivului; partea de vorbire care se adjectivizează „capătă semnificația adjectivului, grade de comparație” etc., susține Mioara Avram [1, p. 22].

Se știe că estomparea valorii verbale a participiilor duce la accentuarea valorilor determinative proprii adjectivului. Este vorba de adjectivarea participiilor. Însă majoritatea participiilor, trecute în categoria adjectivelor, nu pierd întru totul legătura cu verbul. În anumite contexte ele își păstrează valoarea inițială, verbală, iar în altele – capătă funcție prioritară de adjectiv. Acest fenomen este propriu și limbii ruse. De exemplu:

Participiu: *хорошо воспитанный ребёнок* – *copil educat corect*.

Adjectiv: *воспитанный ребёнок* – *copil educat*.

Majoritatea unităților lexicale, generate de conversie, nu rup legătura cu sensurile inițiale ale cuvintelor sau formelor gramaticale de la care provin. Diferența de sens dintre cuvântul primar și derivatul lui este, de obicei, minimală. Unele similitudini, o anumită legătură semantică există chiar între sensurile mai îndepărtate ale cuvintelor ex-

primare prin același complex sonor [3, p. 41]. Bunăoară, participiul *ascuțit*: *tata a ascuțit sapa – sapa ascuțită de tata*; și participiul adjectivat *ascuțit* cu sens: *care are o muchie tăioasă, sau un vârful înțepător: ac ascuțit, lamă ascuțită* au un semn comun – caracterul verbal destul de pronunțat. În procesul de comunicare, ca rezultat al polisemiei, *ascuțit* a căpătat sens metaforic, figurat: *ager, pătrunzător, înverșunat, aprig: minte, limbă, privire ascuțită*.

Adjectivul *ascuțit* a devenit omonim conversional cu participiul *ascuțit* nu din cauza conotației, ci datorită modificării sensului gramatical combinat cu elemente de denotație și conotație, ce a avut loc în urma procesului de adjectivare:

O durere ascuțită, crudă îi pătrunde inima lui (M. Eminescu).

Trecerea participiului în adjectiv este însoțită de **modificarea** valorii lui lexicale și, în special, a celei gramaticale. Adjectivarea în acest caz are loc numai de la o singură formă temporală. De exemplu, participiul format de la verbul rusesc *решать* trece în adjectiv numai la timpul prezent – *решающий* (*момента*), pe când la timpul trecut – *решавший* – nu se adjectivează.

Adjectivarea face ca participiul să se apropie, din punct de vedere funcțional, de adjectiv și să provoace omonimia lor formală: *момента, решающий все – решающий* *

момента; момента hotărâtor pentru noi – момента hotărâtor, decisiv.

Se atestă și deosebiri între valorile participiale în limba rusă și cele ale echivalentelor românești. Astfel, participiile adjectivale rusești își păstrează valoarea temporală și de diateză:

Participiul prezent activ – *ассимилирующий, возрастающий*; Participiul prezent pasiv – *видимый, весомый*; Participiul trecut activ – *нашумевший, наболевший*; Participiul trecut pasiv – *изверженный, испуганный*.

Echivalentele românești ale acestor participii fie că își pierd totalmente nuanța verbală, de exemplu: *пахнувший – aroma; придуманный – închipuit; вменяемый – incriminat; закопченный – afumat etc.*; fie că sunt adjective propriu-zise: *отвечающий – responsabil; наболевший – arzător, волнующий – emotiv*.

În literatura de specialitate nu există o părere unanimă privind adjectivarea participiilor atunci când acestea fac parte din îmbinări terminologice. Se susține uneori că, în asemenea situații, participiile nu pierd categoriile aspectual-temporale ale verbului și deci nu se adjectivează. Cercetătoarea L. Kalakuțkaia, polemizând cu V. Lopatin [8, p. 46], care susține o atare adjectivare în limba rusă, opinează că „adjectivarea participiilor e un proces ce are loc în limbă, însă terminolo-

* Participiile cu *-ущ (-ющ) -ащ, (-ящ)* nu trebuie confundate cu adjectivele formate cu aceleași sufixe, dar cu temă nu numai verbală, ci și nominală și cu o semnificație puternic pronunțată prin accentuarea unei trăsături sau însușiri: *здоровеющий – mare, zdravăn; толстущий – foarte gras; жаднующий – avid, zgârcit, hapsân; ялущий – răutăcios, avar; гулящий – desfrânat; чеплиу; работающий – muncitor, harnic*. Toate cuvintele de acest tip poartă amprenta limbii vorbite. Vezi: [6, p. 352].

gia lipsită de legăturile vii lingvistice nu constituie un teren favorabil pentru desfășurarea multilaterală a unui fenomen atât de complicat” [6, p. 55]. V. Lopatin are, după părerea noastră, dreptate, deoarece îmbinările terminologice neutralizează categoriile aspectual-temporale ale participiilor. În componența îmbinărilor de acest gen participiile rămân invariabile: *согласованное определение* – *atribut acordat*; *сбалансированный бюджет* – *buget echilibrat*; *вооруженное восстание* – *răscoală armată*; *активированный уголь* – *cărbune activat*; *дистиллированная вода* – *apă distilată*; *насыщенный раствор* – *soluție suprasaturată*; *проявленная пленка* – *peliculă dezvoltată* etc.

După cum am remarcat anterior, se poate vorbi de o adjectivare completă și atunci când participiile fac parte din componența expresiilor frazeologice: *устроить вырванные годы* – *a face zile fripte*; *с открытым сердцем* – *cu inima deschisă* etc.

În dicționarele bilingve rus-române găsim multiple cazuri când echivalentele românești ale participiului rusesc apar și cu valoare verbală, și cu valoare adjectivală:

Вызывающий → 1. причастие от глагола *вызывать*: *care cheamă*;

2. прилагательное: *sfidător, provocator, arogant*;

обдуманый → 1. причастие от глагола *обдумать*: *gândit, cugetat*;

2. прилагательное: *chibzuit, gândit, cumpătat, judicios*;

Sunt frecvent atestate și cazurile când echivalentul românesc al participiului rusesc are mențiunea „прилагательное” (adjectiv):

вообразимый → прилагательное: *imaginabil*;

воображаемый → прилагательное: *închipuit, imaginar, aparent*.

Interacțiunea factorilor gramaticali și lexicali la trecerea participiilor în adjective este diferită. „Convertirea” participiilor în adjective poate fi determinată de factorii gramaticali, lexico-gramaticali sau rezultă din includerea participiului în unități terminologice sau e o consecință a transformărilor lexicale. Să analizăm acești factori.

a) Adjectivarea participiilor – consecință a factorilor gramaticali

Din acest grup fac parte formele participiului trecut pasiv rusesc, devenite adjective (aceste forme, provenite de la verbe intransitive la trecut pasiv, se pretează mai ușor adjectivării pentru că exprimă rezultatul acțiunii ca o trăsătură caracteristică a unui obiect): *жареный* – *prăjit*; *вареный* – *fierț*; *крытый* – *acoperit*; *дымый* – *umflat* etc. Majoritatea participiilor trecute pasive au intrat în categoria adjectivelor încă în rusa veche, evoluând în rusa contemporană în adjective derivate cu sufixele *-н-*, *-т-*: *печёный, мороженный, рваный, колотый, битый* etc.

Unele din ele sunt utilizate în limba contemporană, păstrându-și valoarea temporală de participiu, dublând pe *-н-* în sufix și formând în așa fel dublete adjectivelor [7, p. 21]: *плетёный* – *плетенный*; *гружёный* – *груженный*. Majoritatea și-au pierdut însă transparența morfologică de verb și sunt utilizate doar ca adjective: *рваный* – *rupt*; *солёный* – *sărat*.

Participiile se deosebesc de adjective prin faptul că, grație caracterului lor verbal, pot avea compliniri

și formează construcții participiale: *плетёная корзина* – coș *împletit*; *плетенная дедом корзина* – coșul *împletit de bunic*.

Aceleași modificări observăm și la adjectivarea participiilor în limba română. Participiile *murat*, *sărat*, *prăjit*, *fript*, *copt*, *cojit*, *împletit* ș.a. au fost supuse demult adjectivării și se comportă ca adjective propriu-zise. Doar atunci când primesc compliniri, le putem percepe ca pe niște participii: *Liliacul înflorit în grădină răspânda o mireasmă încântătoare* (participiul *înflorit* în componența unei construcții participiale); *Liliacul înflorit răspânda o mireasmă încântătoare* (*înflorit* este un participiu adjectivat).

b) Adjectivarea participiilor – consecință a influenței factorilor lexico-gramaticali

Pe această cale trec în adjective majoritatea participiilor de diferite forme: trecute-prezente, active-pasive: *решающий момент*, *прошедший год*, *выдающийся учёный*, *любимый ученик*, *воспитанный ребёнок*.

Forma participială, de exemplu *решающий* în îmbinarea *решающий момент*, fără compliniri și într-o propoziție neizolată, pierde, în primul rând, valoarea diatezei active și a tranzitivității, denumind o însușire procesuală permanentă, neatestând corelația temporal-categorială [7, p. 23].

Din moment ce particularitățile verbale se atenuează, forma *решающий* exprimă nuanțele calitative, care modifică valoarea ei lexicală și o delimitează de infinitiv și în general de sistemul verbului. Cuvântul *решающий* în îmbinarea *решающий момент* are nu numai sensul de *moment*, *который решает*, dar și cono-

tația *основной*, *главный*, *самый важный*. Nuanța calitativă se dezvoltă, iar forma participială pierde legătura cu verbul și capătă însușirile adjectivului, de exemplu, capacitatea de a exprima diferite grade de comparație: *более воспитанный*, *самый решающий* etc.

Același lucru se întâmplă și în limba română cu participiile adjectivate: *anul trecut*, *omul iubit*, *copil educat*. Acestea pot, de asemenea, să exprime grade de comparație, ca adjectivele: *un copil mai puțin educat*, *cel mai iubit dintre pământeni* (Marin Preda).

c) Adjectivarea participiilor – consecință a trecerii participiului în unități terminologice

În acest grup sunt incluse adjectivele care au devenit termeni în diferite domenii. Participiul are semnificația unei însușiri procesuale permanente, apoi se consolidează, cu această semnificație, ca parte componentă a unui termen: *режущий инструмент*; *шагающий экскаватор*; *отравляющее вещество*.

Se adjectivază prioritar participiile prezente, mai cu seamă cele active: *абсорбирующий* – *absorbant*, *de absorbire*; *активирующий* – *de activare*; *вспенивающий* – *sputant* etc. [11, p. 73].

Participiile trecute se adjectivază mai rar: *согласованное определение* – *atribut acordat*; *концентрированный раствор* – *soluție saturată* [11, p. 183].

Termenii de acest fel apar de obicei în literatura tehnică de specialitate și sunt fixați în dicționarele respective.

d) Adjectivarea participiilor – consecință a transformărilor lexicale

Acest proces decurge în mo-

dul următor: participiile, fiind în-trebuințate cu sens figurat, redând anumite caracteristici, calități, sunt percepute ca purtând o însușire calitativă, nu o trăsătură procesuală, și deci nu mai pot să mențină particularitățile gramaticale ale verbului. Se supun acestui tip de conversie, de obicei, participiile prezente active și trecute pasive: *блестящий успех, возмущенный тон, заезженная острота, надутый слог, озабоченный вид* etc.

Acest proces este valabil și pentru participiile românești: *glume răsuflăte, cifre umflăte, față disperată, ton revoltat* etc.

Atestăm și calchieri din alte limbi, de exemplu, din limba franceză: *le homme fini – конченный человек – om sfârșit, terminat (decăzut, degradat); l'air distrait – рассеянный вид* ș.a.

Trecerea de la sens direct la sens figurat are loc metaforic: *разболтанная гайка – разболтанный человек; разнузданный конь – разнузданный человек*; în română: *cal desfrânat – purtare desfrânată*; ori metonimic: *разочарованный вид – тон, голос, лицо; față, voce dezamăgită* etc.

Analizând aceste modele corelative, observăm că procesul de adjectivare capătă amploare și în limba română. Sufixele adjectivale *-bil: imaginabil; -tor: translator; -al: senzațional* etc. devin tot mai frecvente la formarea echivalențelor semantice și gramaticale pentru redarea participiilor adjectivate rusești.

2. Substantivarea participiilor

Procesul de adjectivare este strâns legat de procesul de substantivare a participiilor, ce denotă

conversia gramaticală, fenomen interesant care, deocamdată, nu a fost suficient cercetat. Participiul, după cum s-a menționat în repetate rânduri, are multe însușiri gramaticale comune cu cele ale adjectivului, inclusiv și capacitatea transformării în substantiv. Referitor la acest fenomen A. M. Peșkovski spune: „Întrucât participiul este, mai întâi de toate, adjectiv, el posedă toate trăsăturile adjectivelor, printre care și capacitatea deplasării spre substantive” [9, p. 253].

Substantivarea în limba română a fost moștenită ca fenomen din limba latină, care atestă formațiuni de felul: *ploratus* (plâns), *auditus* (zvon), având aceleași terminații ca și participiile trecute pasive.

În limba română contemporană procesul de substantivare are loc atunci când semnul obiectului exprimat de participiu marchează și numele acestui obiect: *omul iubit – iubitul; om osândit – osânditul*;

1. Asemenea substantivului, participiul substantivat poate fi în-trebuințat la formele hotărâtă și nehotărâtă: *un rănit – rănitul*; la numărul singular și plural: *iubitul – iubiții*; la genul masculin și feminin: *acuzatul – acuzata*;

2. Toate participiile substantivate posedă calitatea de a se declina: *răspuns – răspunsuri, niște răspunsuri, unor răspunsuri*;

3. Ele îndeplinesc funcții ca ale substantivului: de subiect ori complement, nume predicative, diverse circumstanțiale, cele mai obișnuite fiind primele două.

Cauza substantivării definitive a unor astfel de participii rezultă din faptul că ele și-au creat prin analogie noi forme participiale: *uns, tors, făcut* și, ca urmare a concurenței cu alte formațiuni, au pierdut valoarea

verbal-adjectivală caracteristică participiilor. Procesul dat, declanșat în limba latină, continuă și în limba română contemporană.

În momentul când participiile sunt supuse procesului de substantivare, ele își asumă însușirile și funcțiile substantivului.

lata cum decurge acest proces:

a) *Бойца, раненного осколком снаряда, отправили в госпиталь*; (unde *раненного* – este participiu trecut pasiv cu funcția de atribut pe lângă substantivul *бойца*). Un proces similar are loc și în română: *Ostașul rănit de o schijă de obuz a fost transportat la spitalul militar.*

b) *Раненого бойца отправили в госпиталь*. În acest caz *раненого* este adjectiv, provenit de la verb și folosit fără compliniri (*осколком снаряда*), îndeplinește funcția atributivă, adică este un determinativ pe lângă același substantiv (*бойца*). – *Ostașul rănit a fost transportat la spitalul militar.*

c) *Раненого отправили в госпиталь*. În acest caz atestăm trecerea adjectivului verbal (participial) în substantiv, iar ultimul posedă acum și calitățile gramaticale, și funcția sintactică a substantivului. De exemplu, poate avea pe lângă sine un determinativ: *тяжело раненный* etc. – *Rănitul a fost transportat la spitalul militar (grav rănitul* etc.)

Pentru participiile trecute în categoria substantivelor este caracteristică ajustarea și concretizarea semnului lexical general.

Modalitățile de trecere a participiilor în substantive sunt diferite.

În dependență de aceasta, substantivarea participiilor poate fi împărțită în trei grupuri:

a) Substantivarea verbală

Participiile din această categorie dispun de verbalitate evidentă, deoarece au pe lângă sine compliniri. Acest fapt se explică în felul următor: trecând în substantive, participiile nu și-au pierdut totalmente însușirile verbului. Ele alcătuiesc un nivel „intermediar” între participiu și substantive. *Делегаты, собравшиеся в конференц-зале, горячо обсуждали новость.*

Delegații adunați în sala de conferințe discutau cu ardoare noutatea.

Dacă în această propoziție se omite substantivul determinat *делегаты*, participiul trecut activ preia funcția substantivului omis și devine subiect: *Собравшиеся в конференц-зале горячо обсуждали новость. Сеи адунаți în sala de conferințe discutau cu ardoare noutatea.*

Participiile trecute active substantivate pot îndeplini și funcția de complement direct:

*Вспомним с нами
отступавших,
Воевавших год или час,
Павших, без вести
пропавших,
С кем видались мы
хоть раз,
Провожавших, вновь
встречавших,
Нам попить воды
подавших,
Помолившихся за нас.**
(A. Сурков)

* (Nu vom încerca să traducem aceste rânduri în limba română, pe motiv că subordonata care ar echivala în cazul de față cu formele menționate nu ar avea semnificația conotativă, metaforică a participiilor substantivate din textul propus.)

b) Substantivarea contextuală

În acest compartiment sunt incluse numeroase participii care pot fi utilizate și ca participii, și ca substantive. Participiile de acest tip sunt lipsite de cuvinte lămuritoare. Ultimele conduc la intensificarea verbalității participiului și la estomparea sensului de obiect, persoană. A se compara: *И встанем и в молчание разопьем за павших дружескую чашу* (participiu substantivat). *Ne vom ridica și în tăcere vom cinsti în memoria celor căzuți* (participiu substantivat).

Aceste participii sunt utilizate frecvent în vorbire: *ведущий, отстающий, отсутствующий, заведующий, командующий, утопающий, падающий, провожающий, отъезжающий, остающийся*.

E de menționat că aceste cuvinte sunt niște participii prezente active substantivate și au în limba română echivalente diverse:

Substantive: *заведующий* – șef, *administrator*; *командующий* – comandant etc.

Subordonate: *едущий* – care merge (cu vreun mijloc de transport); *утопающий* – care se îneacă; *падающий* – care cade; *провожающий* – care petrece, conduce; *отъезжающий* – care pleacă.

Uneori, participiile substantivate capătă o nuanță abstractă, echivalentele românești sunt neomogene, de natură gramaticală diferită: *грядущее* – viitorul; *происшедшее* – cele întâmplate; *минувшее* – trecut; *последующее* – următoarele (ul); *предыдущее* – precedentă (ul) etc.

c) Substantivarea uzuală

Participiile de acest fel se deosebesc de cele precedente prin faptul că în toate cazurile de utilizare

au semantică substantivală de obiect (persoană). Ele nu denumesc calitatea obiectului, ci însuși obiectul, îndeplinind, de regulă, funcția de subiect sau complement.

Aceste cuvinte sunt niște participii care demult au pierdut legătura și cu timpul, și cu diateza, nefiind percepute de purtătorii de limbă ca participii. Ele au trecut în categoria numelui și se comportă ca niște substantive veritabile. Dovadă sunt și echivalentele lor românești care fac parte din categoria substantivelor: *млекопитающее* – mamifer; *ряженный* – travestit; *пресмыкающееся* – târâtoare; *приданое* – zestre; *суженый* – logodnic; *сумасшедший* – nebun; *подсудимый* – inculpat etc.

Unele participii continuă să fie în procesul de trecere totală în categoria substantivului: *учащийся* – elev; *трудящийся* – muncitor, *от ал мунций*; *умерший* – defunct; *обвиняемый* – acuzat; *любимый* – iubit, drag; *учёный* – savant etc.

Rezumând cele relatate cu privire la adjectivarea și substantivarea participiilor, ținem să menționăm că adjectivarea participiilor denotă estomparea verbalității și o amplificare a sensului lor calitativ; substantivarea participiilor vorbește însă nu numai de distrugerea verbalității, dar și de reducerea particularităților adjectivale, adică de stabilirea unor însușiri gramaticale de bază ale adjectivelor (calitatea și capacitatea formării gradelor de comparație) precum și de apariția unor însușiri specifice substantivelor.

3. Adverbializarea participiilor

Putem vorbi și de adverbializarea participiului, acest proces fiind limitat de cerințe semanti-

ce. Au posibilitate să evolueze în adverbe acele participii care, prin sensul lor, pot caracteriza acțiunea altui verb, de exemplu: *говорить открыто* – a vorbi deschis, *ответить опечаленно* – a răspunde întristat etc.

Modelul dat, deși are un corespondent perfect în procesul de adverbializare a adjectivelor, este neproductiv, fapt care în limba română își are explicația logică: o acțiune finită nu poate caracteriza pe una procesuală, în desfășurare. Tot prin acest motiv poate fi explicată și adverbializarea gerunziilor (деепричастия) în ambele limbi.

În limba rusă se pretează mai ușor adverbializării formele participiului prezent activ. Procesul se realizează cu ajutorul sufixului -е (-ющ-е, -ящ-е). V. Vinogradov menționa că acest model de adverbializare a început în anii '60-'70 ai secolului al XIX-lea: *беспокояще красиво, угрожающе мало, говорить заискивающе* etc. [4, p. 277-278].

Adverbializarea, credem, a luat sfârșit, s-a definitivat în cazul formelor negative: *неожиданно, нежданно-негаданно, незаслуженно, незаметно, неопределённо, неизъяснимо, нескончаемо, неслыханно* etc. În limba română acestora le corespund locuțiunile adverbiale, de cele mai multe ori, cu formant prepozițional *pe-* și negația *ne-*: *pe neașteptate, pe neobservate, pe vrute-pe nevrute, pe nedrept; nehotărât*; sau cu prepoziția *fără*: *fără sfârșit*.

În română sunt și prepoziții de origine participială – *mulțumită, datorită, potrivit*. Acestora le corespund în rusă prepoziția gerunzială *благодаря* și cea adverbială

согласно. Așadar, căile de conversie a participiilor în adverbe în ambele limbi sunt diferite, fapt care a și determinat diversitatea cantitativă a reprezentării acestui fenomen lingvistic în limbile confruntate.

Conversia participiilor este un fenomen care capătă amploare la etapa actuală în ambele limbi.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Avram, M., *Gramatica pentru toți*, București, Editura Academiei Române, 1986, 411 p.

2. Corlăteanu, N., *Limba moldovenească literară contemporană. Lexicologia*. Vol. I, Chișinău, Știința, 1969, 240 p.

3. Cotelnic, T., *Conversia unităților lexicale*, Chișinău, Știința, 1980, 256 p.

4. Виноградов, В.В., *Русский язык. (Грамматическое учение о слове)*, Москва, Высшая школа, 1986, 639 с.

5. *Грамматика русского языка*, Москва, Изд-во Академии Наук СССР, 1980, т. 1, 719 с., т. 2, 702 с.

6. Калакуцкая, Л.П., *Адъективация причастий в современном русском языке*, Москва, Наука, 1971, 227 с.

7. Краснов, И.А., *Пути перехода причастий в прилагательные // Русский язык в школе*, 1977, № 6, с. 23-29.

8. Лопатин, В.В., *Адъективация причастий в её отношении к словообразованию // Вопросы языкознания*, 1966, № 5, с. 29-36.

9. Пешковский, А.М., *Избранные труды по грамматике русского языка*, Москва, Учпедгиз, 1979, 252 с.

10. Constantinescu-Dobridor, Gh., *Mic dicționar de termeni lingvistici*, București, Albatros, 1980, 1056 p.

11. Stanciu, C. ș.a., *Dicționar de construcții rus-român*, Chișinău, Redacția Principală a Enciclopediei, 1991, 468 p.